

סיפורה של ה'פאן קרסנט' ('עצמאות') ומשפחת סנש

מפי איש הפלי"ם - חיים סנש

בחודש ספטמבר 1947, שהיתי בעיירה מג'נטה שבצפון איטליה עם עוד מספר אנשי פלי"ם, שם עסקנו באיסוף ומשלוח של רכש - ציוד לחימה לא חוקי - ארצה. באחד הימים הופיע במפתיע האחראי לקשר באיטליה, הוא פרץ ברם ז"ל. ללא כל הסברים או הכנות אסף אותנו כולל בני קרביץ ופיני אשוח, לרכב שלו ונסענו לוונציה. רק לאחר שהגענו לרציף של הנמל במקום, התחילה להתבהר התמונה. עלינו על אונייה גדולת ממדים בשם "פאן-קרסנט" [שהפכה לאחר מכן לאוניית המעפילים 'עצמאות']. התמקמנו בהסתר באחד התאים, וברצ'יק הוא דב מגן שתוכנן להיות מפקד האונייה, מסר לנו פרטים: האונייה תצא תוך זמן קצר מהנמל לקונסטנצה שברומניה, ו"תעמיס" שם כ- 7,600 מעפילים שיפליגו לארץ-ישראל. קבלנו גם הסברים על חלוקת העבודה לאור המספר הגדול של העולים בהפלגה המתוכננת. לאחר שעה קלה נשמע פיצוץ והאונייה החלה לשקוע. נאספנו על ידי אחד מאנשי המוסד בחפזון ונמלטנו מהמקום לפני בואה של המשטרה...

התברר שהחבלה באונייה בוצעה ע"י השירותים הבריטיים במסגרת מלחמתם נגד העלייה "הבלתי לגאלית" של היהודים לארצם.

מאחר ומקום העגינה של האונייה היה באזור של מים רדודים, היא תוקנה, ולאחר זמן לא רב יצאה שוב לרומניה להעלאת המעפילים.

ה"רומן" שלי עם האונייה הסתיים ועברתי לפעילויות במשימות אחרות.

באותה תקופה [ספטמבר/אוקטובר 1947] הייתה התעוררות בין יהודי רומניה, ארץ מולדתי, לקראת עלייה ארצה, לאחר ששערי הברזל נפתחו במידה מסוימת.

היינו 7 אחים במשפחתנו - משפחת סנש. 3 מתוכם היו כבר בארץ. אני בפלי"ם, אח אחד בבריגדה היהודית בצבא הבריטי ואחותי במשק, ב'מעגן'. אחותי הגדולה ושני ילדיה לא שרדו את השואה. אח אחר נלקח לעבודות כפייה, נלקח לשבי ע"י הרוסים ושהה שם למעלה מארבע שנים.

פולי, האח האמצעי, שעליו אני רוצה להוסיף מספר מילים ושהיה 'הציוני' ביותר בינינו, החליט להפסיק את לימודיו בתיכון ולצאת להכשרה חלוצית לקראת עלייה ארצה, וזה לפני פרוץ המלחמה. בגלל הנסיבות [תפקידו ב'הכשרה' והאילוץ להתגייס לצבא הרומני] נדחתה עלייתו ארצה.

אחי פולי שרד את השואה וחזר לעיר סטמר. הוא הקים משפחה והמתין לעליה ארצה. במחצית שנת 1947 מתארגנת עלייה של אלפי יהודים מרומניה. פולי מוכר את כל רכושו אורז מזוודה ויוצא עם אשתו והתינוקת בת השנה ברכבת, לנמל שבו ממתינה להם האונייה -- ה"פאן קרסנט"... וכמובן בלעדי...

מחמת הצפיפות ברכבת במהלך הנסיעה לנמל, ירדה אשתו של פולי לשירותים באחת התחנות. הרכבת החלה לנסוע טרם חזרתה לקרון. פולי ירד עם התינוקת בתחנה שלאחר מכן. ניסיון "לתפוס" את הרכבת באמצעות טקסי לא צלח. המשפחה הצעירה נשארת ברומניה ובונה את חייה מחדש.

ניתן היה להציג פרק זה בכותרת "שני האחים שלא נפגשו על ה'פאן קרישנט'..."

רק בשנת 1962 אחי פולי עם האח בונדי [שהיה בשבי הרוסי] עולים ארצה עם המשפחות ומצטרפים לקיבוץ שלי - 'מעגן', ואנו אז 5 אחים בקיבוץ!

פולי, נפטר לפני מספר שנים והותיר משפחה נפלאה עם בת בן ו-6 נכדים.

יולי 1949. קבוצת צעירים מתנועת 'הבונים' בהונגריה, מתארגנת לעלות ארצה ובעזרת שליחים מהארץ, ביניהם חיים גורי, יצחק איילון, ובן-ציון דור, הם יוצאים מהונגריה ובדרך לא דרך מגיעים לכפר דייגים קטן בשם 'טרני' הסמוך לבארי שבאיטליה. מצפים במקום לאונייה שתביאם ארצה.

באותה תקופה הייתי ברומא. יצאתי ל'טרני' לפגוש את הקבוצה שהייתה מיועדת להגיע כהשלמה לקיבוץ שלי - 'מעגן'. פגשתי שם שתי בנות ניצולות השואה, שהיו קרובות משפחה זו לזו. כעבור זמן נשאתי את אחת מהן לאישה והאחרת נישאה ליונה רוזן הצנחן מהעידן של חנה סנש.

האונייה שהביאה את נשותינו ארצה הייתה... ה'פאן-קרישנט'.

המעגל נסגר וכן ה'עצמאות' שלי!

ה'פאן קרישנט', היא אוניית המעפילים 'עצמאות'